

ÁLOMKERGETŐK

A Soltis Színház világraszóló sikere – avagy pár mondat egy csoportról¹

„A Soltis Lajos Színház Művelődési Egyesület jogelődje, a Sitkei Színkör 1980. február 15-én alakult. Néhány lelkes fiatal „betanult” egy darabot, aztán, mivel jól érezték magukat, együtt maradtak, folytatták ezt a hobbijukat. Néhányan elmentek, mások jöttek helyettük.” Így kezdődik egy önvallomás, hol másutt, mint a népszerű közösségi oldalon (facebook), egy olyan közösség bemutatkozása, amelynek – nem titkolom – régóta híve lettem. Szeretem őket, nem csak a produkciót, amit létrehoznak, hiszen azt igyekszem mindig objektíven szemlélni, de szeretem az embereket, akik mintha mind egyet akarnának. Mintha ugyanazt az álmot kergetnék. S akikhez közöm van, azonos akarások és talán az álmok jogán...

Nehéz ilyen bevezető után tárgyilagos cikket írni. Pedig arra készülök. Szeretném felmutatni ennek az együttesnek a példáját (persze, még sok, sok csoportot ragadhatnék ki, hál’ Istennek, a hazai színjátszók közül), megmutatni általuk, hogy mire képes együtt, egy akarással, pár megszállott ember.

(Szomorú aktualitás és kitérő, hogy miközben e sorokat írom, kaptam a hírt, hogy Gyöngyös meghatározó amatőrszínházi embere, *Jankovits Jenő* eltávozott e Földről. Holott néhányan örökéletűnek hitték, afféle oszlopos, pedagógus embernek. Az is volt. Hiszen talán minden egyetlen ember gyújtótűzű lelkesedésén múlik... Köré is szép számban gyűltek mindig mások, s újabb és újabb generációkat ejtett rabul a színház számára, a színházcsinálás varázsával. Sőt, újabb csoportok létrejöttét is segítette... Köszönet érte, így utólag is.)

De most a sitkeiekről akarok írni. Akik elindultak egy kicsinyke faluból, mert volt egy-két ember, aki színházat akart csinálni. És elkezdték.

¹ Az alábbi írás csak vázlatos történetét mondja el egy csoport életének. Dokumentumok, képek, mélyinterjúk kiegészítésével lehetne teljesebb, és egyéni sorsok megrajzolásával. (A szerző.)

1981-ben, Eugene Labiche: *Ilyen a világ* és *Leánykérés éjjel kettőkor* c. darabjával aratták első sikerüket, majd 1985-ben, a III. Falusi Színjátszók Vas megyei Találkozóján, Vépén „ugrottak ki”. Kállai István: *Regényhős* és Tabi László: *Az utolsó játszma* című két jelenetük előadása bronz minősítést kapott.

Saját bevallásuk szerint 1986 volt az az év, amikor tudatára ébredtek, hogy Megalakították a Sitkei Ifjúsági Kört (bejegyzésére ugyan csak 1989-ben kerülhetett sor), s ennek az egyesületnek szakmailag önálló művészeti projektje volt a Sitkei Színkör. Az 1987-ben bemutatott Georges Feydeau egyfelvonásos (*Tragikus hirtelenséggel*) az első olyan produkciójuk, amelyik 20 előadásnál többet – huszonegyet – ért meg.

Ahogy írják, ettől kezdve hatékonyabban, szervezettebben dolgoztak, nagyobb előadásszámmal (évi 26) és immár két, gyermek- és felnőtt-tagozattal folytatták tovább színházi munkájukat. Ekkor kezdtek igazán figyelni a csoportra, s persze ennek következtében megszorodtak a nehézségek – ahogyan ez már lenni szokott –, megjelentek a gáncoskodók is. A fiúk bevonultak, a lányok férjhez mentek, a hatalom – ha csak érdektelenségével is – nehezítette a fennmaradást.

A Színkör furcsa módon mégiscsak működött tovább. Folyamatosan cserélődő tagokkal, ezred-szer újraosztott szerepekkel, de átvészelték az első nehéz időszakot, majd a többit is. (Eddig mindig sikerült, még ha háromévente szinte hamvaiból kellett is újraéleszteni.)

1992-től már igazán komolyan vették magukat, elkezdődött a „profi” munka. Még mielőtt bárki félreértené, nem a kereső foglalkozásra, hanem a tiszta szívből végzett, ambiciózus munkára gondolunk. Hétfégenként 10-12 órás próbákkal, technikusokkal, jelmez- és díszlettervezőkkel és a régi darabokba visszatérő eredeti szereplőkkel már bérletsorozatokat indítottak, amelybe a saját előadá-

sokon kívül vendégprodukciókat is meghívtak. Ez már jelentős közművelődési tevékenység – a színházi alkotómunkán túl. Szerencsére elmondható, hogy miközben a próbafolyamat lerövidült, a színvonal és a munka hatásfoka nőtt. És a befektetett energia meghozta gyümölcsét. „Az országos fesztiválok sorra jöttek a bronz minősítések, amik aztán beüzemestültek, majd bearanyozódtak” – írják. S valóban, az alkotásnak, a jóízű alkotói folyamatoknak van ilyen hozama is, ha valami elkezd működni, akkor az mágnesként vonzza azokat az embereket, akik szomjaznak a nyitott, tehetséges közösségekre. S viszont, ha olyanok csatlakoznak egy csoporthoz, akik valamilyen módon már kiválasztódnak, akikkel együtt érdemes dolgozni, egyre inkább beérik a gyümölcs.

A sitkeiek, akikkel jómagam 1996-ban találkoztam először – s azóta kísérem útjukat figyelemmel – megdolgoztak a sikerekért. Igaz, ahogy ők is mindig hálatelt szívvel mondják, nagyszerű emberek segítették útjukat. Közülük is kiemelkedik *Bocsárdi László, Soltészky Tibor, Katona Imre, Somogyi István* és a színikör későbbi művészeti vezetője, a tragikus körülmények között elhunyt *Soltis Lajos*. A nevezettek – s valljuk be, a szürke eminenciásként még a háttérben meghúzódó sok szakmai vagy más segítő – jó irányban befolyásolták a társulat művészi fejlődését.

Magam is emlékszem arra a mondhatni minőségi robbanásra – vagy inkább a jó értelemben vett újjászületésre –, amely Soltis Lajossal való találkozásuk, a kilencvenes évek derekán, egy Bagon megrendezett ún. műhelytalálkozó után következett be. Az akkor Nem-hivatásos Színházak Egyesületének (ma Magyar Szín-Játékos Szövetség) nevezett civil szakmai szerveződés olyan színjátszó találkozókat szervezett (amíg kaptak rá támogatást), amelyben nem a versengés volt a cél, sőt. A főként szakemberek előtti bemutatókat két-háromnapos próbafolyamat követte, amelyben egy-egy, a csapat számára többnyire ismeretlen rendező vette át az irányítást. Nagyfokú nyitottság szükségeltetett ehhez a munkához, és persze nagy adag érzékenység – a csoport és rendezője részéről, vállalni azt, hogy egy külsős ember szédülje, amit ők összeraktak, nem kis dolog. De fordítva se könnyű. A nagyobb szakmai múlttal rendelkező, többnyire a profi színházi világban is jártas (vagy éppen onnan érkező) vendégrendezőnek ismeretlen, jobbára képzetlen színészeket kellett rávenni, hogy nyíljanak meg számára, vegyék az instrukcióit, és formáljanak meg valami mást, újat, mint eddig. Nem volt egyszerű feladat. Hihetetlen jó

történetek éppúgy kikerekedtek a dologból, mint országos sértődések. Mondani sem kell, a sitkeiek és Soltis Lajos találkozása a pozitív példák sorát gazdagítja.

Az említett találkozás illetve az emlegetett szakemberek megmutatták a csoportnak a profizmus pozitív oldalait (rend, fegyelem, felkészültség, koncentráltág, felelőség, igény a fejlődésre), ám ugyanakkor segítettek megtartani az amatőrség értéktérítő erejét, olykor merész, a világot nem sé mákkal újrapiítő báját. Az, hogy a színészek nem pénzkereset céljából (nem megélhetés gyanánt), hanem szívzerelemből dolgoznak, felszabadító hatású lehet. Közösségtérítő és megtartó erő, hogy művészi feladataik mellett ők végzik a technikai és adminisztrációs munkákat is, hogy családtagjaikat bevonva holdudvart építenek, s bizony ebben a folyamatban emberként is megméretődik mindenki. Kisebb településen az ilyen csoportok valóságos társadalmi motorrá válhatnak (erre is tudnánk példákat felhozni), de a nagyobb városokban is jelentős hajtóerőt, értékképző és megtartó erőt képviselnek.

Visszatérve rövid történetükhöz: a Sitkei Színikör Soltis Lajossal való közös munkálkodása olyan sikert hozott, amely a csoportra kiemelt, országos figyelmet irányított. 1997-ben bemutatták Gárdonyi Géza: *A bor* című népszínműjéből készült darabjukat Adácson, a Falusi színjátszók országos találkozóján – mondhatni revelatív hatással. Az arany minősítésen túl, az előadást meghívtuk a következő év; kazincbarcikai, nemzetközi fesztiválra is, ahol egyébként szó-központú előadásokat nemigen, mivel, hiába erősen szövegre épült, mégis, valami stilizált, különösen szép „népi játékot” láttunk. Ez a barcikai szereplés választóvonalnak bizonyult – itt indult meg a társulat az alternatív színházzá válás felé.

Nehézségek mindenütt akadnak, de a Sitkei Színikörnek, ha lehet, még bővebben mértek belőlük. A nagyszerű folyamatot tragikus esemény szakította meg. 2000-ben Soltis Lajos és a társulat vele utazó tagjai autóbalesetet szenvedtek. Művészeti vezetőjük és két kiváló színészük (*Sz. Figer Szabina* és *Kurucz László*) belehalt az ütközésbe, *Nagy Gábor* – aki a társulat alapító tagja, vezetője, rendezője volt, ma is ő vezeti a színházat – súlyos sérüléseket szenvedett, egészsége megrendült. Nem volt könnyű, de a csapat helyreállt.

2001-ben a színház felvette Soltis Lajos nevét, és szinte ezzel egyidőben elhagyta Sitkét, az alapítás és a korai évek helyszínét. (Ez is megérne egy külön misét, miért is, és hogyan kellett eljönniük,

de ma már tudjuk, hogy ez a váltás voltaképpen jót tett az együttesnek.) Celldömölkre költöztek, a Kemenesaljai Művelődési Központba, amely intézmény máig a társulat székhelye, s mondhatni segítő inkubátora.

2004 szeptemberében Celldömölk Város Önkormányzatától megkapták a volt városi mozi használaton kívüli épületének majdnem teljes egészét – tartós használatra. További egy esztendőbe került, amíg minisztériumi (NKÖM) gyorssegélyből – és „természetesen” önerőből, rengeteg önkéntes munkával – elvégezték a legsürgetőbb felújítási munkákat, továbbá megfelelő tereket alakítottak ki. Igaz, elmondásuk alapján a korábbi évek kedvezőbb pályázati lehetőségeivel, továbbá egyesületi tagjaik, barátaik segítségével, és még nagyobb önerő befektetésével képesek lettek volna egy igazán tetszetős színház kialakítására is, ám a számukra kedvezőtlen szerződési feltételek mindezt nem tették lehetővé. (Kívülről úgy látom, a színházterem igaz, kicsi, de otthonos, talán szegényes, de használható, és valójában csak a bizonytalanság fedi el sokszor az örömet. No, meg persze hiányoznak a kiszolgáló részek, raktárak, több öltöző stb.)

A színházterem, és a raktárak körül ma is sok a bizonytalanság, de az együttes, ma már nyugodtan elmondhatjuk, színházként működik Celldömölkön és a közvetlen térségben. Munkájuk során az önkormányzattal közművelődési feladatellátási megállapodást is kötöttek, egyesületük közhasznú.

A magyarországi fesztiválokon kívül rendszeresen járnak „tájolni” – akár biciklis formában is (néhány kellekkel, kerékpáron viszik az utcán vagy nem egészen színházi körülmények között is előadható darabokat, többnyire vásári komédiákat a környező településekre). 1990-től nyári turnékat szerveznek Erdélyben, kevesebbszer Vajdaságban, néhányszor Felvidéken. 2003 óta évenként két alkalommal, ősszel és tavasszal, 9-12 előadásból álló meseturnét tartanak – alkalmanként több mint kétezer nézőnek – Erdélyben, Székelyföldön és a szörványban. Ugyanitt más előadásait is bemutatják, ismerősök már Erdőszentgyörgy, Gyergyószentmiklós, Sepsiszentgyörgy, Királyhelmece, vagy éppen Zenta, színjátszói és nézőközönsége előtt. Emlékezetes számukra tavalyi fellépésük Kavillóban, a Tanyaszínház – Soltis Lajos egykori társulata – premierje előtt.

Közel másfél évtized óta – mondhatni hiánypótlásként – megrendezik rendezőket és színészeket képző nemzetközi² táborukat, két évente a Soltis 2 valójában nemzeti, mivel alapvetően a magyar nyelvű színjátszókra irányul, határok nélkül

Lajos Színházi Találkozót, évente az Ezerlátó Meseesztivált, de többször rendeztek már Előadóművészeti fesztivált és Vers- és prózáművészeti versenyt is. Ezek a találkozók, rendezvények tovább erősítik kapcsolatrendszerüket, és különleges kínálatot nyújtanak Celldömölk és a környező települések színházbarátai, gyermek- és ifjúsági közönsége számára.

Az Ezerlátó Meseesztivált eddig hét alkalommal, fesztiválonként 12-14 előadással rendezték meg, ezekből 9-11 volt versenyelőadás. Az egyes fesztiválok látogatottsága átlagosan 1500 fő néző. Ezt a találkozót a Soltis Színház azért hívta életre, hogy a gyerekelőadásokat létrehozó amatőr, alternatív társulatoknak is legyen fóruma, ami egyben a kitekintés és a fejlődés egyik záloga. Maguk is érintettek a témában, hiszen előadásaik zömének stabil közönsége a gyermekkorosztály, sok mesejátékot mutatnak be. (Érdekes elgondolkodni azon, hogy milyen sokáig nem volt semmi mozgás ezen a téren, miközben hihetetlen számú gyerekeknek szánt előadás él az országban. Aztán szerencsére a főként kisebb létszámú, többnyire alternatív társulatok számára a Marczibányi téri Művelődési Központ szervezte meg nagyszerű Gyermekszínházi Szemléjét – jelentős közművelődési hozzáadékkal! –, majd a kaposvári gyerekszínházi biennálé is létrejött.) Az Ezerlátónak határon túlról is visszatérő vendégei vannak, a zsűriben olyan neves tanácsadók jelennek meg évről évre, mint például *Gabnai Katalin*. Megjegyzendő, hogy a vendégcsoportok egy részének a celliek biztosítottak szállást, vendégül látva a játszókat. Mert a szükség törvényt bont, és mert szükség sokszor van. A gyerekelőadások egy részét nem csupán Celldömölkön, de a környező települések némelyikén is láthatták az érdeklődők – elsősorban a kisiskolás, óvodai korosztály nézői.

Soltisék két évenként rendezik meg az öntudatosan *Soltis Lajos Országos Színházi Találkozó*-nak nevezett rendezvényüket – ebből 2011-ben az ötödikre került sor –, itt fesztiválonként 10-12 előadás, ebből 9-11 versenyelőadás látható. Ma már elmondható, hogy a határon túli magyar csoportok közül is többen vendégei a nívós találkozóknak, amely országszerte is egyre népszerűbb. Fájdalom, hogy a nézői látogatottsága – hasonlóan a legtöbb hazai színjátszó fesztiválhoz – nem éri el a kívánatos. (Legyünk kritikusak és jegyezzük meg, hogy a celldömölkli néző a legkevesebb. Ez azért is érthetetlen és sajnálatos, mivel olyan csemegékkel találkozhatnának, amiért érdemes volna eljönni a színházba. De nálunk – és itt már Magyarországra

gondolok, nagy általánosításban és keserű szájjal –, a celebek, vagy a „híresek” gyenge haknijai még mindig több nézőt vonzanak, mint a legjobb amatőr előadások. Vagyis nem a Soltis Színház hibája, hogy így alakultak a statisztikai számok.) Ők azért bizakodóak és megértők. Tudják, hogy Mesefesztiváljuk előadásai a gyerekeknek nagyon sokat jelentenek, érezhető ez a látogatottságból is. A felnőttek esetében pedig kialakult és gyarapodó törzsközönységük van, és az utóbbi években nemcsak a fesztiváljaikon látnak egyre több új arcot – írják.

Sajnálatos az is, hogy egyre nehezebb támogatásokhoz jutni, akár pályázat, akár más úton. Az önkormányzat is nehéz helyzetben van, ebben az évben már nem adott támogatást egyik fesztivál megrendezéséhez sem. Nagy erőfeszítések kellettek, hogy – a tradíció megtartása érdekében – mégis megrendezésre kerüljenek.

Pedig a Színház sok mindennel próbálkozik – a fentiekén kívül is: januárban például már 11. alkalommal rendezték meg a *Színészek és színészbarátok bálját* – bővítve a kapcsolódási lehetőségeket, közönség-építő alkalmakat. Úgy vélem, a celliek nap-tárában a jelentős társadalmi események között szerepel a bál.

Tavaly májusban Soltis Lajos Emlékkonferenciát szerveztek, azt már csak én teszem hozzá, mert hűségeselek. S ha már a hűségnél tartunk – elmondhatjuk, hogy bármennyire sodró lendületű is az élet, Nagy Gáboron kívül, aki a kezdetektől a társulat tagja, többen vannak, akik megmaradtak. Hol így, hol úgy. Egy alapító taggal, Joós Attilával és feleségével, Simon Teodórával (akivel Attila a Színkörben ismerkedett meg – ahogy az rendes színját-szó csapathoz illik, mármint, hogy legyen egy-két házasság!), a színház Celldömölkre költözése óta felújultak a kapcsolatok. Mindketten vállalkozók, elég sok segítséget kap tőlük a társulat. *Martonfalvi Mária*, az egyesület pénztárnoka – 1992 óta van a színháznál, s csak pár éve annak, hogy már nem játszik. *Herczeg Tamás*, az egyesület titkára – 1995 és 2001 között színesként dolgozott (sok siker részese, emlékeztetes alakításokkal), s időnként ma is „beugrik”, ha más irányú színházi elfoglaltságai engedik. Tanítani, rendezni is vissza-visszajár. Gábor mellett maga a folytonosság *Bruckner Roland*, aki 1997 óta társulati tag, s akit többen örömmel láttunk sokoldalú, mélyérzésű színésszé nőni. (A nővére után jött játszani, ám ő ragadt itt a színház mézén!) S vissza-visszajárnak a „külsősök” is; rendezők, jóbarátok... *Katona Imre*, *Somogyi István*, *Solténszky Tibor*, *Lengyel Pál*, *Ecsedi Erzsébet*, *Kinszki Judit*, *Zalatnay Edith*, *Sirató Ildikó*... és sorolhatnánk

tovább is. Az egyesület megtartó gyökeret jelent azok számára is, akik színművészeti tanulmányaik után a profi pályára kerültek. S biztos, hogy azoknak, akik – közel százan a harminc év alatt – játszottak a csapatban, életre szóló és emberformáló élményeket adott a színház. Figyelnek egymásra. Minden évben, mint egy kőszínházban, átadják az *Anselmus-díjat* – szigorúan a tagok szavazatai alapján – az évad legjobb színészének. És ugyancsak megbecsülik a háttérben dolgozókat is – „*Színházunk erős oszlopa*” elnevezéssel is átadnak egy, kifejezetten a segítőknek járó díjat. Ezt már három alkalommal *Marton Mikós* nyerte el, aki technikai segítőtől, a díszlettervek kivitelezőjéből mára igazi díszlettervezővé érett.

Érdesem böngészni a tavalyi konferenciához kapcsolódó kerekasztal-beszélgetés visszhangját is, amely igazolni látszik a Soltis Színház létjogosultságát, elismertségét. Ölbei Livia újságíró – aki egyébként szintén együttérzéssel figyeli a társulat életének alakulását, így ír: „*A kerekasztal-beszélgetés azt is világossá tette (nem először), hogy 'sokan vannak, akik szívügyüknek tekintik a Soltis Színház sorsát.' Többen biztató üdvözlőket-hozzászólásokat küldtek: (az időközben Kossuth-díjjal kitüntetett) Vidnyánszky Attila rendező-igazgatótól Nánay István színikritikusig. Dr. Sirató Ildikó színháztörténész, az OSzK osztályvezetője például azt írta, hogy (...) 'a közönségnek van szükségére színházra, a közönségnek, amiből a színházat létrehozni képes tehetség kibontakozott! Annak a közönségnek, közönségnek/közönségnek, amelynek, és amelyről szól. Ha a közösség és intézményei nem veszik ezt észre, és nem tudatosul bennük a saját feladatuk, hát meg kell szólalni és érdemes, meglátjátok!...'”*

Ám térjünk vissza a csoport aktivitásaira. 2011. május 31-én sikeres és nagy visszhangú *Gálát*, *jótekonysági estet* hívtak életre a színház megmentése érdekében – mivel a csökkenő bevételek miatt erősen megrendült pénzügyi helyzetük, további létezésük, s a külföldi meghívások teljesítéséhez szükséges fedezetet sem látták biztosítottnak –, minden erőfeszítés dacára azonban kibesélt bevétellel, mintsem az valódi megoldást jelentene.

Megrendezték az idei nyáron a színház 30 évét bemutató fotókiállítást is, Benkő Sándor, a Vas Népe fotósának képeiből. Évek óta játszanak nyári, szabadtéri előadásokat is – tavaly a *Csongor és Tündé* szabadtéri változatát mutatták be, idén *Petőfi Tigris és hiénája* van színen, *Katona Imre* rendezésében – ezzel is színesítve a nyári kulturális programok sorát.

A közösségen belül – mert a belső ügyekről is illik szót ejteni – a „holdudvar”, vagyis családta-

gok és barátok részvételével a kezdetektől tartanak Színhátszó Karácsonyokat, ha az idejük engedi, közös név- és születésnapokat. Igazi közösséggé váltak, s együtt nevelgetik az utánpótlásukat is.

Merthogy még nem beszéltünk arról az igazán fontos tevékenységről, amelyet a színházi nevelés terén végeznek. 2001-től működtetnek színhátszó stúdiót – a város és a környék számos fiatalja került így közvetlen kontaktusba a színházzal. Az első stúdiósok közül való a színház vezető színésze, aki rendez is, valamint az ügyes-bajos dolgok intézésében rendkívül aktív *Benkő Péter Pál*, de a következő évfolyamból is verbuválódott három társulati tag. Ők, bár még csak 19 évesek, de már 9 éve vannak a színháznál. Az ő osztályuk – lényegében az Álomevők csapata! – mind a nyolc tagja a társulatnál maradt a harmadéves záróvizsga után is. Közülük, a múlt évadban öten tettek sikeres *Színész II.* vizsgát. Rajtuk kívül B. Péter Pálnak és Bruckner Rolandnak is megvan ez a minősítése.

A stúdiósok külön program szerint működnek – saját előadásokat is létrehozva –, a legjobbak, legtehetségesebbek bekerülnek a „nagyok” előadásaiba is, vagy fordítva. A felkért szakemberek mellett a társulat tagjai közül az „öregebbek” olykor tanítanak is, ki, amit a legjobban tud.

Jelenlegi legnagyobb sikerük is egy stúdiós munkából alakult. A harmadéves stúdiósok – kiegészülve a társulat több tagjával, *Deák Varga Rita* (a Csetneki Gábor-féle Szárnyak Színháza színésze, rendezője) vezetésével mozgásszínházi tréningorozatot folytattak mintegy 10 hónapon keresztül. A tréningek, próbálkozások során alakult ki az *Álomevők* c. előadás, az etűdökből álló játék váza, amelyet laza koherenciával fűz történeté az egységes jelmezvilág, és a mozgások indulati fűtöttsége. Az Álomevők a tavalyi évben a legjobb előadás lett a nem-hivatásos színházak között, elnyerve a Magyar Szín-Játékos Szövetség *Paál István diplomáját*. Annak ellenére, hogy 2010-ben, a ballagásyarmati Madách ISZn legjobb előadása a Soltis Színház *A végzetes szerelem játéka* c. produkciója lett, Katona Imre rendezésében, s mint ilyen, az előadás meghívást nyert Kazincbarcikára, a XX. Ifj. Horváth István Nemzetközi Színhátszó fesztiválra, versenyen kívül az Álomevőket is bemutathatták. Kissé faramuci helyzet, hogy végül ez utóbbi aratott osztatlan, s kiemelkedő sikert.

Az előadás azóta megjárta Spanyolországot, ahol Ourense székhelyű nemzetközi egyetemi színházi fesztiválon vettek részt (*International University Theatre Festival – MITEU*), illetve július vége felé tértek haza a norvégiai Tromsø-ben megren-

dezett *Dialog 2011 Amatőr Színházi Világfesztiválról*, amelyen Magyarország delegáltjaként vettek részt – nem kis örömmre a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus ajánlása jóvoltából. (Csak zárójelben, sajnálatos módon az utazáshoz szükséges támogatást a magyar állam, sem a minisztérium, sem az önkormányzat által, nem tudta biztosítani. Pedig ez aztán az igazi országimázs-erősítő tevékenység! Az utolsó pillanatban a helyi szervezők szolidaritási alapjuk terhére maguk fizették a repülőjegyeket.)

A sarkkörön túl megrendezett világfesztiválon a nyitó és a záróelőadás is ők lettek volna, de a sors máshogy akarta – a tragikus norvég események csonkává tették a fesztivált. Mindenesetre a július 15-i első előadás osztatlan szakmai és közönségsikert aratott. A három szakemberből álló szakmai zsűri – Aled Rhys-Jones (Egyesült Királyság), dr. Pinczés István (Magyarország), Danute Vaigauskaite (Litvánia) – egyöntetű véleménye volt, hogy világszinten példaértékű, professzionális előadást láttak, amelynek lenyűgözően magával ragadó atmoszférája és egyedi játéknyelve egyetlen pillanatra sem hagyta elkalandozni a nézők figyelmét. Külön kiemelték a szereplők láthatóan sokoldalú felkészültségét és kitűnő fizikai állapotát, a színpadi kapcsolatok természetes költőiségét és a sugárzó játékkörömöt.

A jelenlegi külföldi fesztiválszervezők jóvoltából a Soltis Lajos Színház meghívást kapott Floridába, Olaszországba és Horvátországba, valamint egyeztetések zajlanak monacói, japán és további norvégiai vendégjátékokról is. (Kérdés, lesz-e támogatás az utazásukhoz?)

Itt tartanak ma.

Adott egy színház, amely 30 évvel ezelőtt hobby-tevékenységből indult – s kétségtelen, hogy a színház törzsgárdája, a valamikori sitkei színhátszókból kinőtt élmezőny tagjai, s a hozzájuk edződött, vagy maguk nevelte fiatalok, ma már komoly szakmai tudással rendelkeznek. A társulat Cell-dömlőkön és tágabb környezetében ma már nem színház-pótló, de színházi funkciót tölt be.

Első jelentős külföldi fesztiválszereplésük óta – ahogy az előzőekben is írtam – egyre ismertebbek külföldön is. (Érdeemes elolvasni beszámolóikat, amelyeket igazán élvezetesen ír „krónikásuk”, Nagy Zsuzsi, a színház egyik vezető színésznője. – <http://soltisszinhaz.blogspot.com> – Kár, hogy az elsőt, vagyis a 2005-ös kairói Kísérleti Színházak Fesztiválján, ahol a Herczeg Tamás rendezte, „...majd mély csöng leng” c. előadásukkal vettek részt, még nem volt ott Zsuzsi, mert akkor lenne teljes a blog.)

S hogy milyenek ők, akik ezt a munkát végzik? Fialatok és idősebbek, lelkesek, tanulni vágyók. Álmódózik. Búszkék. Kedvesek. Nyitottak. Kitartóak. Felállók. Önként vállalt feladataikat, akár az Egyesületben végzett munkájukat, nem érzik áldozatnak, miközben biztosak lehetünk benne, hogy a színház nem működhethet közel ilyen szinten sem, ha tagjaik valóban nem hoznának hihetetlenül sok áldozatot. Anyagít is, rendszeresen. Éveken át ún. tagi kölcsönökből vészelték át az egyre hosszabb nehéz időszakokat. Ismerve a színjátszók általános anyagi helyzetét, s tudva, hogy nem feltétlenül a legvagyonosabbak kedvtelése a színház, áldozatvállalás az a javából. S hihetetlen, mennyit dolgoznak!

Otthonra letek Celldömölkön – minden nehézség ellenére. Jó a kapcsolatuk a Művelődési Központtal éppúgy, mint a város és a megye vezetőivel, akik büszkék is a társulat teljesítményére – még, ha nem is képesek mindig igazi odafigyeléssel, és megfelelő anyagi háttérrel segíteni nekik.

„A színház jövője mégis bizonytalan. Például azért, mert a társulat által kamaraszínházként használt épületet (a régi mozit) hosszú távon nem színházi célokra kívánja használni a – megfelelő befektetőre váró – város” – írja Ölbei Livia, a tavalyi kerekasztal beszélgetés kapcsán. „De maga az épület, amelyben az előadások zajlanak, ebből a szempontból mindig csak 'a jéghegy csúcsa' (vagy 'hab a tortán'); a díszletek és kellékek raktározásáról nem beszélve, hiszen a színház folyamatosan dolgozik (stúdiók, próbák stb.). Most is gyakran előfordul, hogy külső helyszíneken (városi iskola, evangélikus közösségi ház, KMK) próbál, dolgozik a társulat.” Vagyis állandó megoldást kellene találniuk. Kérdés, tehetnek-e ők maguk többet önmagukért, színházukért? Aligha.

Álljon itt néhány adat 2010-es közhasznúsági beszámolójukból:

Összes saját előadás:	170 előadás,	23504 néző
Külföldön	25 előadás,	4244 néző
Mese	106 előadás,	17574 néző
Ifjúsági	19 előadás,	1484 néző
Felnőtt	43 előadás,	3272 néző
Fogadott előadás:	14 előadás,	1110 néző

7 db bemutatott előadás:

Arany János költeménye alapján: Rózsa és Ibolya (r.: Nagy Gábor) – mesejáték

Szophoklész: Antigoné (r.: B. Péter Pál) – stúdió II. évfolyam vizsga

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde (r.: Somogyi István) – mesedráma

Weöres Sándor: Csalóka Péter (r.: Ecsedi Erzsébet) – zenés nem-mesejáték

Az úrnő, a pór, a két hajadon leányzó és az özvegyember (r.: B. Péter Pál) – vásári komédia

Somogyi István: Fehérlófia (r.: Somogyi István) – bábos mesejáték

Katona Imre: Székely Betlehemes (r.: Katona Imre) – misztériumjáték

Fülemüle (r.: Pilnay Sára) – stúdió I. évfolyam bemutató

S az idei, 2011-es bemutatók:

Csótavi huszárok (r.: Pilnay Sára) – III. éves gyerekstúdiók vizsgaelőadása

Vásári komédiák (r.: B. Péter Pál) – III. éves színistúdiók vizsgaelőadása

A kerekérdő négyzögletesítése (r.: B. Péter Pál) – mesejáték

Az igazak (r.: Katona Imre) – dráma

Vall(om)ások (r.: B. Péter Pál) – I. éves színistúdiók vizsgaelőadása

Akarva, akaratlan (r.: Pilnay Sára) – III. éves gyerekstúdiók záró vizsgaelőadása

Több lett enyém, mert szerettél (r.: Pilnay Sára) – III. éves színistúdiók vizsgaelőadása

Tigris és hiéna (r.: Katona Imre) – dráma, nyári, szabadtéri produkció

Ágacska (r.: Ecsedi Erzsébet) – III. éves színistúdiók záró vizsgaelőadása

A beszélő fa (r.: Marton Mária) – I. éves gyermekstúdiók vizsgaelőadása

A teljes életutat is érdemes volna feltérképezni, írni az összes előadásról részletesen, a tagokról – az általuk bejárt utakról. De ennek az írásnak nem lehet ez a célja. Arról viszont szót kell ejteni, hogy a tevékenység folytatásához szükséges pénzt pályázati úton, saját bevételekből és támogatói segítséggel teremtik elő. Hosszabb távú tervezésre a színháznak eddig soha nem volt módja. Ahogy Nagy Gábor fogalmaz kérdésemre: mi volt a legnagyobb örömtők a 30 év alatt? „Mindig az a legnagyobb örömmünk, hogy megint túlélünk! De nagy öröm minden évben a stúdiók fejlődését látni. És a sok szakmai siker.”

A legnagyobb gondot kérdezni sem kell, már jön is a válasz: „Saját bevételeinket nem vagyunk képesek növelni. A támogatások komoly csökkenése végett esetleg változtatnunk kell az eddigi formánkon.” Az meg sem fordul a fejükben, hál' Istennek, hogy esetleg abbahagyják, pedig...

A kialakult működési forma a jelenleginél nagyobb számú főállású munkatársat igényelne. Mára két teljes és egy részmunkaidőben foglalkoz-

tatott munkatársuk van, akik mellesleg művészi munkát is végeznek. Az ő fizetésük is szinte folyamatosan bizonytalan. Ők, a saját feladataikon kívül már csak emberfeletti erőfeszítések árán képesek a nagyszámú önkéntes munkájának összefogására, a színház életének szervezésére.

A művészi színvonalról, az előadásokról érdemes volna szintén bőven írni – jelen esetben ez is elmarad. Elégedjünk meg azzal, hogy folyamatos és érzékelhető fejlődés tanúi vagyunk esetükben. Mi a csoport erőssége, színház-esztétikai értelemben? Nyitottak és őszinték, és ez játékaikon is átsüt. Akkor sikeresek, amikor hagyják magukon átfolyni a tanultakat, átadják magukat, például a mozgással való kifejezés örömeinek. Kiválóan hasznosítják ismereteiket, amelyekkel megismerkedtek – például a commedia dell' arte eszközeit –, de nagyszerű érzékük van más stilizációs technikákhoz is. Korábbi előadásaik is mindig akkor voltak igazán kiemelkedők, amikor eltértek a megszokottól, és véletlenül sem törekedtek a kőszínházi sémák használatára. Amitől én féltém őket, hogy ilyen tempó – s a nagyszámú előadásra való kényszer-törekvés – elvonja őket a komoly és elmélyült műhelymunkától. Anélkül pedig nincs valódi építkezés, s további fejlődés, de még szinten tartás se nagyon.

Meg kellene őrizniük nemcsak a jelenlegi státuszt, de a reményt is, amit a többieknek adnak példájukkal, hogy lehet, és talán érdemes is – belső békéjük nyilván ezt üzeni – munka mellett is, áldozatok árán is, színházat csinálni. Hiszem, hogy ez messze nem az egyének exhibíciója csupán, de a közösségnek nyújtott öröm utáni vágy is.

És, hogy hogyan viszonyul hozzájuk a település? Színháznak vagy színjátszó csoportnak tekintik

őket? A már említett „hivatalos” jó kapcsolatok dicseretén túl, álljanak itt Nagy Gábor szavai: „A néző-gyerekek és szülei egy része – még ha az utóbbiak nem is járnak hozzánk – egyértelműen A színház-ként kezelnek bennünket. Törzközösségünk van, amely szintén a város színházának tekint minket. Ugyancsak így beszélnek rólunk elég sokan, ahogy hallja az ember az utcán, üzletekben stb. Társintézmények, főként az óvodák és az iskolák színházként néznek ránk. A város vezetői is, főként, ha dicsekednek velünk és eredményeinkkel, még ha közülük kevesen járnak is színházunkba. A leírtak állnak a kistérségre és a megyére is, minden területen. Messze túlnőttünk tehát azon, hogy egy színjátszó csoport volnánk – de a beletett munkánk is lényegesen több mint egy átlagos csoporté. De külsős – mára már nemcsak családtagok! – segítőink nélkül képtelenek lennénk erre a színvonalra.”

Ahogy a külső szemlélő látja, a Soltis Lajos Színház valóban túllépett az amatőr színházi státuszon, s ezt akkor is ki kell mondanunk, ha nem vagyunk a kategorizálás pártján, s csak a jó színházban hiszünk. Bebizonyították ugyanakkor, hogy egy „települési színház”, amire az emberek – a települést vezető politikusok is – büszkék lehetnek, nemcsak és nem feltétlenül hivatásos színészekből állhat. Most már egészen más gondokkal kell megküzdenniük, mint a többi amatőr (műkedvelő) csoportnak. Csak remélhetjük, hogy lesz erejük megtartani kiérdemelt státuszukat, s megtalálni a folytatást segítő lehetőségeket, megtartani és növelni respektjüket Celldömölkön, Vas megyében, az országban és határainkon túl is...

A csoportról további információk: www.soltisszinhaz.hu